

## فەيسەل مستەفا:

دەمى من ھەلبەستا ئازاد  
نقىسى، بەرى وى دەمى من  
ھەلبەستا ئازاد ب كوردى يا  
كرمانچى ل چ جهان ئەدیتبوو



پشتى رووداين ۱۴ تەمۆزى گروپەكى دى ھاتنە سەر دەستھەلاتى، بابى من وچەند كەسەكىن دى يين سىياسى دوور ئىخستى و ژ بامەرنى فەگواھزتنە رەواندوزى، وى دەمى ئەز قوتابى قۇناغا سى ئى ناغجى بووم، من قۇناغا سى ئى ل وپرى خواند، ل وى سەردەمى ئامادەيى دوو قۇناغ بوون، چار و پىنج، قۇناغا دووازدى نەبوو، لى ئەزمووئىن گشتى پرسىار ژ ھەردوو قۇناغان بو مە دھاتن، پشتى من قوتابخانە ب دووماھى ئىناى، من پىشكىشى پشكا كوردىيى ل كۆليزا زمانان ل زانكۆيا بەغدايى كر، بەرى بچمە كۆليزى، من دقيا بىمە ئەفسەر، من پىشكىشى كۆليزا پۆلىسان كر، من ھەمى

### • بخىرھاقى بو ديدارا كۇفارار پۆيتىكا.

سوپاس بو ھەو، رۆلى رۆژنامە و كۇفارىن وەكى ھەو ھەلەكن كو بەرھەمىن مە د گەھىننە خواندەقانان.

### • مە دقیت كورتىيەكى ل دۆر ژيانا تە بزائىن؟

ئەز ل سالا ۱۹۴۶ ل ئامىدىيى ژ دايكبوويمە، بابى من ناغى وى مستەفا حاجى عەلى ئۆمباشىيە، خەلكى دەقەرئى باش وى دنياىن، ئىكەم مامۇستا بوو ل دەقەرا بەھدىنان، ۱۹۳۶ جارا ئىكى ل ئامىدىيى ھاتىيە دامەزراندن، پاشى چووئە بامەرنى، ژ براينى من ئەز ب تى ل ئامىدىيى بووم، ئەوئىن دى ل بامەرنى بوون،

ستران و ههلبهستی هوون گهاندنه؟

بهلی، ئەز و تهحسین تهها گهلهك ههفالین ئێك بووین، دەم بۆ دەمی مه ههفدوو ل یانهیی ددیت، مه باوهری ب ههفدوو ههبوو و ئەم ل دەف ئێكدوو د ئاخفتین، وی دەمی ئەم نه‌دشیاین هه‌ر تشتی د دلێ مه‌دا ل دەف كه‌سی بیژین. من گۆته

ئەز و تهحسین

تهها گهلهك

ههفالین ئێك

بووین

تهحسین، تو دبینی ره‌وشا مه‌ یا چه‌وايه؟

گۆت: ئاخ ئەز نزانم چه‌ بکه‌م

من گۆتی: من هه‌لبه‌سته‌کا ل سه‌ر قی ره‌وشی نقیسی و من بۆ

خواند، گه‌له‌ك ب دلێ وی بوو و گۆت دوو سی پۆژه‌کا خو بگره‌ دی ئاوازه‌کی داغه‌ سه‌ر و پاشی دی هیمه‌ ده‌فته‌، پشتی من ئەو دیتی ب ئاوازه‌ بۆ من گۆت، باشیا من و ته‌حسینی ئەو بوو ئەگه‌ر په‌یفه‌کا گران تیدا

ئەز نه‌بوویمه‌

به‌عسی، لی

ئەز شه‌هره‌زای

ره‌فتارین به‌عسیا

بووم

مه‌ پێکفه‌ هه‌ولده‌ا بگۆهرین ئەو زی ئەگه‌ر کارتی‌کرن ل ته‌کینکا هه‌لبه‌ستی نه‌کریا، هه‌تا ئەم د گه‌هشتینه‌ بۆچوونه‌کا باش بۆ سترانی.

• ئەو کیش ستران بوو؟

پشی به‌یانا ۱۱ ئازاری هاتییه‌ دان، من زانی کو ئەفه‌ ژ دل نینه‌، ئەز نه‌بوویمه‌ به‌عسی، لی ئەز شه‌هره‌زای ره‌فتارین به‌عسیا بووم، من دزانی دره‌وه‌ و به‌عسی راست نایژن. له‌وا من ئەف هه‌لبه‌سته‌ پێگۆت و پاشی ته‌حسین ته‌ها زی کره‌ ستران.

تو خه‌ون بوی هه‌می گاڤا

ته‌ لمن به‌ردان روندکی‌ت چاڤا

که‌له‌گری که‌ت هه‌ناڤا

نه‌ تو بووی بویک نه‌ ئەز زاڤا

\*\*\*

مه‌رجین وان ده‌ربازکرن، ب تنی (دیدار) ما، ده‌می ئەز چوویمه‌ دیداری، ئیک ژ ئەندامین لژنی کادره‌کی به‌عسی بوو، پرسیار ژمن کر تو ل کیفه‌ هاتی؟ من گۆتی ئەز یی ل هه‌ولپیری هاتیم، گۆت تو کوردی؟ من گۆتی به‌لی، گۆت: بۆچوونا ته‌ ل دۆر (مه‌لا مسته‌فا بارزانی) چییه‌؟ عه‌ره‌بیا من پپچه‌کی باش بوو، من گۆتی ئەز نه‌شیم وی ب هه‌لسه‌نگینم. گۆتی بۆچی؟ مانه‌ ریبه‌ری هه‌وه‌یه‌؟ من گۆتی: ئاستی من نه‌ یی هندی یه‌ ئەز بشیم (مه‌لا مسته‌فا بارزانی) ب هه‌لسه‌نگینم، ئەو ژ من مه‌زنته‌. ئەو ب ئەفی ئاخفتنا من تووره‌ بوو، ئیک ژ وان گۆته‌ من: رابه‌ ده‌رکه‌فه‌، ژبه‌ر هندی ناڤی من نه‌هات بۆ کۆلیژا سه‌ربازی، هه‌روه‌سا ساله‌کی ل سه‌ر وی ئاخفتنی ئەز ل زانکۆیی ژي نه‌هاتمه‌ وه‌رگرتن، لی ل سالا دووڤدا ئەز ل پشکا کوردییی هاتمه‌ وه‌رگرتن.

• راسته‌ جاره‌کا دی ژي ل سه‌ر هه‌مان بابته‌ی وه‌کو قوتاییی دکتۆرایی نه‌هاتییه‌ وه‌رگرتن؟

پاسته‌ من دووجارا باجا ئەفی چه‌ندی یی دای و ئەز یی سه‌ربلندم، ئەز چووم پێشکیشی دکتۆرایی بکه‌م ب زمانی کوردی، جهه‌ك هه‌بوو دگۆتنی (البرلین الحرة) وی ده‌می دکتۆر (جه‌مال نه‌به‌ز) ل ویری بوو، ل سه‌ر ئاستی ۹۵ قوتاییان ئەز بوومه‌ یی ئیک، ل ویری ژي پرسیار ژ من کر تو به‌عسی؟ من گۆت نه‌خیر. گۆت ببه‌ به‌عسی داکو بشین ته‌ وه‌رگرین، من قه‌بیل نه‌کر، ل ویری ژي ئەز هاتمه‌ ده‌رخستن و نه‌هاتمه‌ وه‌رگرتن.

• و پاشی تو بوویه‌ مامۆستا؟

به‌لی، پشتی ئەز هاتمه‌ دامه‌زراندن، ئەز بوومه‌ مامۆستا. بۆ ئیکه‌م جار ئەز بوومه‌ مامۆستایی زمانی کوردی ل په‌یمانگه‌ها پێگه‌هاندنا مامۆستایان ل هه‌ولپیری، نوکه‌ جه‌ی وی بوویه‌ کۆلیژا شه‌ریعی، وی ده‌می مه‌ مه‌نه‌جی به‌هدینی نه‌بوو، من ئەو مه‌نه‌ج بۆ قوناغا ئیک و دووی دانا.

• ئەم به‌یینه‌ سه‌ر بیافی هه‌لبه‌ستی، گه‌له‌ك جارن ناڤی ته‌ و هونه‌رمه‌ند ته‌حسین ته‌ها پێکفه‌ ده‌یت،



موټه يەد تەيب، عەبدولرەحمان نەقشبندي، ئەديب چەلکي و فەيسەل مستەفا. بەغدا ١٩٧٩

کا ئەو خەون جانا شەقئ  
کا ئەو خەون هەيشا شەقئ  
دا گولئ بيم دەنگئ دلا  
تک تک دلي گۆت من تو دقئبي  
تە بوچ هيلام لسەر فان کولا

\*\*\*

کا ئەو خەون کا ئەو چرا  
دا بەلاف کەم لەهەمی درا  
رئک نەچووئ ل چ دەرافا  
نە تو بووی بويک نە ئەز زافا

\*\*\*

خەونا من بوو نەيا هەوہ  
من فال فەکر گۆت درەوہ  
ئەز هشير بووم دگەل پۆژئافا  
نە تو بووی بويک نە ئەز زافا

پەيف: فەيسەل مستەفا

ئاواز و گوتن: تەحسين تاها

١٩٧٥-١٢-٦ يا هاتيبە تومارکرن ل ئيزگئ کوردی ل

بەغدا

• بۆچی تو وەکی مامۆستا بەردەوام نەبووی و تە

(وەزيفا خوە تەنسيب کره پۆژناما هاوکاري؟)

وی دەمی ل پەيمانگەهئ ژ مە هاتە خواستن ئەم

ببينه بەعسی، مەرج بوو ئەو  
مامۆستايين وانئ دبیژن ببه  
بەعسی، ئەز نەبوومە بەعسی و  
من خزمەتا خوە فەگوهاستە پۆژناما  
هاوکاري ل بەغدا، وی دەمی دگۆتنئ  
(اعاره الخدمات)، ئەز چوومە  
پۆژناما هاوکاري، من دنقيسی و من  
هەلبەست و چيروک و گوتارين خوە

ئەز چوومە  
پۆژناما هاوکاري،  
من دنقيسی و  
من هەلبەست و  
چيروک و گوتارين  
خوە ژي تيدا  
بەلاقدرن

ژي تيدا بەلاقدرن، پاشی من رۆلئ خوە ديت و ئەز  
بوومە بەرپرسي بەرپرەئ بەهدينی ل وی پۆژنامئ.

هاوکاریدا دەستەواژێ (شمال العراق) هاتبا نقیسین، من ژێ ل هەر جەهەکی نافی کوردستانێ هاتی من گهۆژی بۆ (شمال العراق)، لێ پشتی من ئەو وهگیران بۆ لژنی هنارتی، ئەوان لپرسین ل گەل من کر کو ل جەهەکی من نافی کوردستانێ نهگهۆژییه ئەو ژێ نافی نقیسەرێ گۆتاری بۆ بوو، پشتی من بۆ وان روھنکر کو ئەو نافی نقیسەرێ بۆخۆیه و ئەوێ رهگهزناما عیراقی یا ب وی نافی هە، پاشی بریارا بهلافکرنا گۆتارا وی هاتەدان. هەرۆسا جارەکی هەلبەستفان (عەبدولرەحمان مزیری) هەلبەستەک بۆ مە هنارت کو چیرۆکەکا

فەیسەل مستەفا حاجی و ئەدیپ چەلکی



• کارکرن ل پۆژناما هاوکاری چەوا بوو؟

ل ویژی من دگەل گەلەک کەسان کار کریه، کەسەک هەبوو نافی وی ئەحمەد بوو ئەز بیژم ناکرەیی بوو، هەرۆسا نقیسەر (مەحمود زامدار) و (سەلاح شوانی) ل ویژی بوون، کۆمەکا نقیسەرەن ل ویژی کاردکرن، لێ پشتی ئەز بوومە سەرپەرشتی بەرپەرێ بەهدینی، نقیسەرین گەلەک هیژا بەرهەمین خوه بۆ من دەنارتن ژ وان ژێ (عەبدولرەحمان مزیری)، هەرۆسا هەلبەستفان (موتەبەد تەیب) و (ئەدیپ چەلکی) بۆ دەمەکی ل گەل مە ل پۆژناما هاوکاری کاردکرن، هندی ئەم ل ویژی بووین مە پۆژناما هاوکاری وهکو گولەکی رێفەدەر.

• ئاوی بلافکرنا و وهگرنا بابەتان ل پۆژناما هاوکاری چەوا بوون؟

هەر بابەتەک بۆ پۆژناما هاوکاری گەهشتبا دەستی مە، دا کەسەک هیته دەستینانکرن بۆ خواندن و پێداچوونا ئەوی بابەتی، پاشی ب ریکا راپۆرتەکی دا ئەوی بابەتی بۆ سەرنقیسەری یان ژێ سەرپەرشتی بەرپەری هیته رهوانەکرن و بریار ل سەر بهلافکرنا وی دەهاتە دان. هەر بابەتەکی بۆ من ژێ هاتبا ئەزدا هەلسەنگاندنی بۆ کەم و دا بریارێ بۆ بهلافکرنا دەم، هەر بابەتەک یان هەلبەستەک ئەگەر ب کێر بهلافکرنا نههاتبا دا بەرسقی بۆ نقیسەرێ وی هینیرین کو ژلایی لژنیفە ئەف بابەتە هاتییه رەتکرن.

• سانسۆرین سیاسی ل سەر وهشانین ئەدەبی هەبوون؟

ئەز دێ باس ل سەر هاتییه کا خۆش کەم کو ئەز تیدا بووم، وی دەمی نقیسەرا کورد (کوردستان گیتو موکریانی) گۆتارەک بۆ مە هنارت و ئەز هاتمە راسپاردن بۆ وهگیرانا ئەوێ گۆتاری، وی دەمی حکومەتا بهعسییان بریارەکا کو ناییت ب هیچ رەنگەکی نافی کوردستانێ ل هیچ جەهەکی بهیتە گۆتن و نقیسین و بهلافکرنا، ل دووێ بریارێ دقیا با ل جەهێ (کوردستان) د پۆپه لێن پۆژناما

من ههلبهستا نقيسى واته ل ساليڻ ۱۹۶۱ يان ۱۹۶۲ ئى بوو، ئەز ل ئەوئى باوهرېمە ئەگەر ئەز يى ئىكى ژى نەبم ئەز و عەبدولرەحمان مزيرى پىكفە يىن ئىكىنە، لى عەبدولرەحمان مزيرى بخوئى گوتىيە من (تە بەرى

من ههلبهستا ئازاد نقيسىيە)، لهوا ئەز ل قىرى دى قى ئاخفتى كەم، من ئىكەم ههلبهستا ئازاد ب كوردى يا بههدىنى نقيسىيە.

**عەبدولرەحمان**

**مزيرى بخو**

**يى گوتىيە من**

**(تە بەرى من**

**ههلبهستا ئازاد**

**نقيسىيە**

• پهيوهنديا ههوه ههلبهستفانا  
وى دەمى يا چهوا بوو، هوون  
ئاگههدارى بههه مین ههقدوو  
بوون؟

ب حوكمى هندى ئەز هاتمه ههوليرى، لهوا ئەز دىنم گهلهك يى بهرزهبووم، چونكى ئەز دىرى ههقالا و چالاكيبين ئەدەبى بووم، وى دەمى ژى تەلهفوون نەبوون و ئەز كيم دهاتمه دهوكى، لى ب رىكا هندەك نقيسەرین وهكو (د. عارف حيتو) و (موئيهەد تەيب)ى من هندەك چالاكى ههبوون، چونكى ب راستى ئەز دشيام تشتەكن مهزنتر و زیدەتر پيشكيش بكەم ژ وئى ئەوا كو كهفتييه بەردەستى خواندەفانان، نوکه ژى گهلهك تىكست يى

ل دەف من كو نەبەلاقبووينه، راسته من نوکه دوو ديوانين چاپكرى يىن ههين، لى تيرا دوو ديوانين دى ژى من ههلبهستين نەبەلاقكرى يىن ههين.

**ههلبهستين بن**

**باليفكى ئەون**

**يىن كو مروڤ**

**نەوئيريت بوچ**

**كەسهكى بخوينيت**

• بوچى بهلاف نەبووينه؟

ب راستى ئەز ژى تىناگههم و نزانم بوچى من نەبەلاقكرينه، چونكى نوکه بابەتى چاپكرنى گهلهك يى ب ساناهى بووى.

• ههلبهستين كيش قوناغى نەهاتينه بهلاقكرن؟

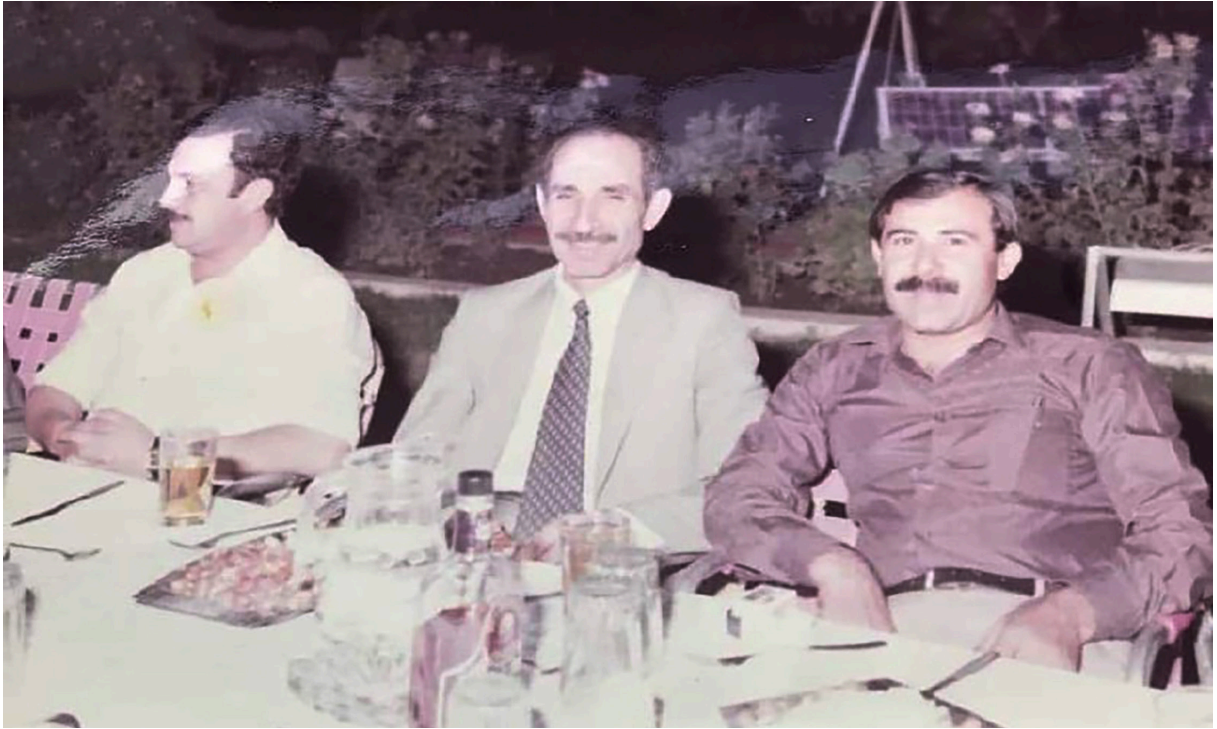
ههلبهستين ئازاد و ههلبهستين كيشدارن، لى ئەز پتريا وان ب (ههلبهستين بن باليفكى) ناف دكەم، ههلبهستين بن باليفكى ئەون يىن كو مروڤ نەوئيريت



عەشقى بوو و د ناف ههلبهستيدا (دوو كهزيين كچكى ب دىجله و فورات) هاتبوو تەشبيهكرن، من وى دەمى ئەو ههلبهسته نەبەلاقكر، چونكى من دزافى دى بيتە جهى ئاريشه و سەرئيشى بو عەبدولرەحمان مزيرى، پشتى هنگى من بخوئى گوتە كاك عەبدولرەحمانى ل سەر قى چەندى من ئەو ههلبهسته نەبەلاقكر.

• ئەم بهينە سەر بابەتى نقيسينا ههلبهستى، ئىكەم ههلبهستا تە كهنگى بوو؟ بوچوونەك ههيه كو ئىكەم ههلبهستا ئازاد يا بههدىنى ژلايى تەفه هاتىيه نقيسين؟

پوژەكى سمينارهك ل ئىكەتيا نقيسەرین كورد تايى دهوكى هاته كرن و ل وئيرى د. عارف حيتو باس ل قى چەندى كر، ههروهسا گهلهك نقيسەرین وهكو د. بەدرخان سندی و عەبدولرەحمان مزيرى ل وئيرى د روونشتى بوون، ل وئيرى باس ل ئەفنى چەندى هاته كرن، من ژى گوت: ئەو دەمى من ههلبهستا ئازاد نقيسى من بەرى وى دەمى ههلبهستا ئازاد ب كوردى يا بههدىنى ل چ جهان نەدیتبوو، ئەز قوتايين پينجى ئامادهى بووم



ئەف ھەلبەستە ل دەمەكئ من نقيسى كو خەلك بۆ  
پيشمەرگايەتي چوونە چيای، ھندەك شەھیدبوون و  
ھندەك ھاتنە دەربەدەرکرن، (مەلا مستەفایئ بارزانی)  
ب وان دەردوگۆفانان قەستا ئیرانئ کر، ب تنئ ۵۰۰  
کەس ل گەل چوون، وی دەمی گەلەکان چەك ژى ل  
دژى پيشمەرگەى ھەلگرت، ئەفە دیرۆکە دقيت بەيتە  
نقيسين، ئەفە ژى پارچەكە ژ ئەوئ ھەلبەستئ:

من گۆتە وە: کاروانینە

ئەف ریکە یا «ئاشی» نینە

ریکا «ئاشی» یا ئەقرازەو

راست دچیتن

ئەفا ھین لئ..

چەپ و چیرۆ نشیقینە.

ئەفە ھەلبەستە بۆ قۆناغا نوکە ژى درستە، من

بۆ چ کەسەكى بخوینیت، ھەرەسا دیرۆکا وان بۆ  
سەردەمەكئ کەفن فەدگەریت، لئ ئەگەر نوکە ژى  
بەيتە خواندن خواندەفان دئ وەسا تیگەھیت کو بۆ  
سەردەمئ نوکە ھاتییە نقيسين، نەمرییا ھەلبەستئ ژى  
ئەفە یە.

• ھەلبەست چەوا دئ بیتە ھەلبەستەکا نەمر و  
زندى؟

وی دەمی دبیتە ھەلبەستەکا زندى دەمئ، ئەگەر  
ئەو بارودۆخین ھەلبەست تیدا ھاتییە نقيسين دووبارە  
بوونەفە...

• ھەر ئەفە وەدکەت ھەلبەستفان ژى ببیتە  
ھەلبەستفانەكئ نەمر؟

بێگومان، بۆ نمونە دەمئ من ل سەمینارەکا  
ئیکەتییان نقيسەرەان ھەلبەست خواندی، ب راستى ژى  
ئەوین ل ویرى نەدزانین کو مەرەمان من ژى چییە،  
لئ ئەگەر وان نەزانى با، دا شۆفەکرنادى دەنئ، من  
ل ویرى ھەلبەستەخوا ھەلبەستە (کاروانى) خواند،



• ئەف فەرھەنگا زەنگین یا پەیف و دەستەواژەیین

کوردی چەوا ل دەف ھەوہ پەیدا بوو؟

ھەر ژ دەستپکێ ئەز تیک بووم ژ وان کەسان کو مە ھەمی پەرتوکین خوەیین کوردی ئینان و مە کۆمفە کرن، ئەو ژێ گریڤدای ئەدەب و زمان و میژوو و دیرۆکا کوردستانێ بوون. ھەمی ئیشارییان ئەم ل یانا مامۆستایان ب ھەولپیرتی کۆمفە دبووین، ئەم بووینە دوو لژنە، ئیک ژ وان کۆمفە کرنا چیرۆک و ستان و گۆتتین مەزنان یین کوردی بوون، ھەرەسا مە قۆناغا پینجی

ئەز دێ تشتەکی بیژم لئ ئەفە

نە گۆتتا منە، گۆتتا رەخنەگر و فەکۆلەرین ئەدەبیە، ئەم کۆمەکا ھەلبەستفانان بووین کو دێ نافی ھندەک ژ وان ئینم ئەوین ل بیرامن، (ئەز، موئەیەد تەیب، بەدرخان سندی، عەبدولرەحمان مزیری، ریکیش ئامیدی) مە شۆرەشەک د ھەلبەستا سترانکییا کوردیدا کر، ھندی ھەلبەستا کلاسیکە، پەیفین زمانین دی

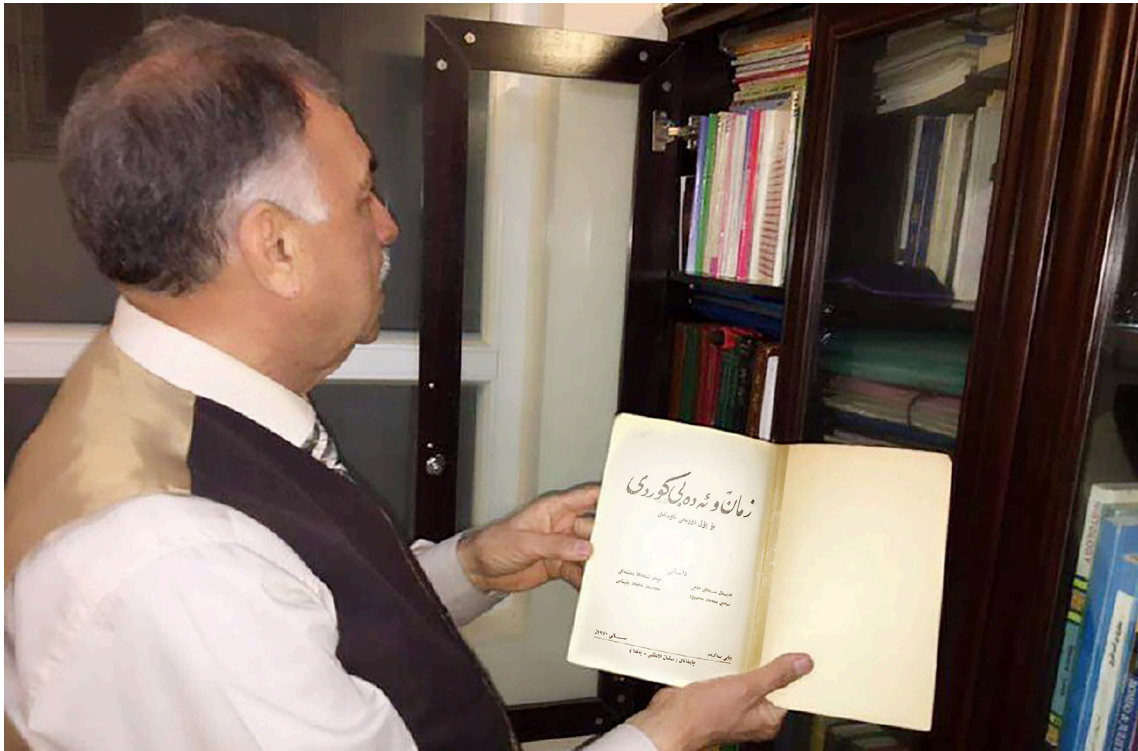
مرۆف چەند

بگەریت پەیفەکا

عەرەبی د نافی

ھەلبەستین مندا

نابینیت



من گەلەک حەز

ژ ستان و پەند و

چیرۆکین کوردی

کریە

سەرەتایی ھەتا قۆناغا ئامادەیی مە ھەمی کرنە کوردی و ھەکو پەرتوکین دەستفیس مە ئامادە کرن، لژنا دیرۆکی ژێ دیرۆکا کوردی کرنە کوردی و ھەکو پەرتوک پینجکیشی

وہزارەتی کر و بوونە مەنھەجی خواندنێ، ب راستی ئەو لژنە و کارکرنە بۆ من گەلەک د گرنگ بوون و من گەلەک مفا ژێ وەرگرتن، ئەفە ژلایەک، ژلایەکی دپشە د وەختی

یین وەکی عەرەبی و تورکی و فارسی تیدانە، لئ مە ب کوردییەکا پاقر دنقیسی، مرۆف چەند بگەریت پەیفەکا عەرەبی د نافی ھەلبەستین مندا نابینیت، ھەتا ئەگەر پەیفەکا بەھدینی ل بەر دەستی من نەبایە، دا پەیفین دیالکتین دی و پارچەیین دی یین کوردستانێ بکارئینم ب تنی داکو ئەز پیدقی ب پەیفین عەرەبی یان پەیفین زمانین دی نەبم، گرنگ ئەوہ ب کوردی بنقیسم، ژبەر ھندی ئەز دبیژم ئیک ژ نیشانین ھەلبەستین من ئەوہ ب کوردییەکا پەتی ھاتیە نقیسین.



و ستران و پەند و سەرھاتىيان تۆماركرن، ل گەل چار تۆمارىن مەزن يىن نقيسىن. ژ وى دەمى ھەتا نوکە من يا ھەز ژ پەيشا كوردى كرى.

• نوکە ژى تو دنقيسى؟

نوکە ژى ئەز دنقيسىم لى كىم بەرھەمىن خوە بەلاڤ دكەم، ب راستى ئەگەر ئەز ھندەك ھەلبەستىن خوە بەلاڤكەم دى سەرى من پىڤه ئىشيت، بۆ نمونە من ھەلبەستەكا ھەى ب ناڤى (كەرنامە) كو ل جھەكى دىڤىت (كەرى دڤيا دەستورى دارىڤىت)، جارەكى ل ڤىرى دەمى من ڤياى بەلاڤكەم، گۆننە من: تە بەھسى حزىن ڤىرىيە و دى بۆ تە بىتە ئارىشە و دى تە دەستەسەرکەن، و ب راستى ژى ل سالا ۱۹۹۵ى من ئەڤ ھەلبەستەيا نقيسى كو وى دەمى ھىچ بابەتئ نقيسىنا دەستورى نەبوو. ژبەر ھندى من نە بەلاڤكر.

ب راستى ئەگەر  
ئەز ھندەك  
ھەلبەستىن خوە  
بەلاڤكەم دى  
سەرى من پىڤه  
ئىشيت

خوەدا من گەلەك ھەز ژ ستران و پەند و چىرۆكىن كوردى كرى، پەيشا كوردى ل دەڤ گەلەكى پەنگرە و ئەز ل ئەوئ باوهرىمە، ھەر تشتەكى د ژيانا مندا ھەيە واتە ئەو تشتە ناڤەكى ھەى و مرۆڤ لىگەريانى بکەت دى ناڤى وئى ژى زانیت و گەھیتە پەيشا دروست، ئەو ژى مرۆڤ دىشیت د ناڤ ستران و فلکلورى كوردیدا بگەھیتە گەلەك پەيشان، ئەز دى نمونەكى ئىنم، ل سالىن ھەفتىيان كورئى زانىارى عىراق پشكا كوردىيە ھەوەك ل سەرانسەرى كوردستان دابەشكر و (دەشتا ھەوليرئ) ژ وان بووم، وان كوردستان دابەشكر و (دەشتا ھەوليرئ) ب بەر من و (عومەر شىخەللا) كەفت، ئەم چووینە سنورى زى ھەتا سنورى كەركووكى و بۆ چيايى ھەمىنى، گوند گوندە ئەم گەريان، مە ريكوردەرەك ل گەل خوە برىبو ل گەل دەڤتەرەكى مەزن، ئەم ل گەل خەلكى د ئاخفتين و مە چىرۆك و سترانين وان تۆمار دكرن، د ناڤ لاوكەكىدا پەيشا (بەندى) ھات، كو ب رامانا (عەبد) دەھىت. ب درستی بىرامن ناھىت لئ مە زىكى ۱۰ كاسىتین ئىك دەمژمىر و نىشى ژ چىرۆك

• تو بۆچ د نقيسى؟

ئەز دى ب سەرھاتىيە كى بەرسقا فى پرسیارى دەم، نقيسینا من یا هەلبەستى ل گەل تەحسین تەھای دەستپىكر، هەرچەند ئەو ل زاخۆ بوو و بابى وى (مەئەمور) ئى تاپۆيى بوو، هېشتا ئەز ل قۇناغا ئامادەيى بووم، پۆزە كى ئەز چوومە دەف وى ل مالا وان كو ل بىرسقى بوو ل سنورى زاخۆ، ئەم چووينە پرا دەلال ل زاخۆ، ل بىرا منە سى كچ هاتە پرى، من زى نەدزانی

جوانى و عەشق

و گول و بەھارى

گەلەك كارتىكرن

ل من و هەستين

من كرىه

ئەوى ژفانە كا هەى، ل سەر ئەوى روودانى من هەلبەستەك نقيسى و ئەوى كرە ستران، ب راستى ئەو هەلبەست و ئەو ستران ناھيتە بىرامن، ئەو ئىكەم هەلبەستامن بوو تەحسین تەھای كرىه ستران. گەنجاتىيا من بوو، جوانى و عەشق و گول و بەھارى گەلەك كارتىكرن ل من و هەستين من كرىه. چونكى ب راستى هەلبەستفانان سى رىكىن نقيسینى هەنە، ئان دى بۆ خۆ نقيسیت، يان بۆ خەلكى نقيسیت كو ئەو مجامەلە و رازىكرنا خەلكى يە، يان زى دى بۆ خۆ و بۆ خەلكى نقيسیت.

• تو كىژ هەلبەستفانى؟

ب ھزرا من هەلبەستفانى سەرکەفتى ئەوہ يى بۆ بەرامبەرى خوە بنقيسیت و خوە زى تيدا بىنيت.

د وەختى خوەدا

د گۆتەنە ھندەك

تېكستا (شعر) و

دگۆتەنە ھندەكان

ژى (معر)، ئەز

دبېژم نابت ئەم

(معر) ئى بنقيسین

• تە هەلبەستا كىشدار و هەلبەستا ئازاد ژى یا نقيسى، بۆ ئەفى قوناغى كو هېشتا تو د نقيسى، كىشىكو تو باشتر دىنى يان تو پتر كىشىكو د نقيسى؟

دقیت ئەم بزانین هەلبەستا ئازاد ژ چ هات؟ د كەفندا هەلبەست هەمى كلاسك بوو، دەمى ئەو تىشتى تەدقیت ناخفتنن تە تىرا نەكەن بۆ نقيسینى يان تە ھند كىش و سەروا ل دووف پەيفن

خوە نەبن، تو نەچارى بەرى خوە بدەيە هەلبەستا ئازاد، لى ئەوا گرنگ ل دەفمن ئەفەيە، د وەختى خوەدا د گۆتەنە ھندەك تىكستا (شعر) و دگۆتەنە ھندەكان ژى (معر)، ئەز دبېژم نابت ئەم (معر) بنقيسین، ئەگەر ئەز شىام هەلبەستى بنقيسم دى نقيسم، ئەگەر ئەز نەشىام دى پىنوسى خوە دانم و نانقيسم.

• د نوکە دا هەلبەستى كارتىكرنا خوە نەمايە يان

خانەدەفانى وى نەمايە؟

ئەگەر

هەلبەستفان زانى

راستىيى بېژيت

بلا بېژيت، ئەگەر

نەزانی بېژيت بلا

نەبېژيت

ب بۆچوونا من مە خواندەفان نەمايە، تەكنۆلۆژيا و فەيسبۆكى ھەر تىشتەك گوھورىيە، خەلكى ئەو دقیت كو ب دلى وى بيت نەك ئەو دقیت كو راستىيە، بىافى هەلبەستى و خواندنا وى يى لاوازبووى، لى ب ھزرامن ئەگەر هەلبەستفان زانى راستىيى بېژيت بلا بېژيت، ئەگەر نەزانی بېژيت بلا نەبېژيت، ئەگەر نەوړىيا راستىيى بېژيت بلا نە ناخفیت، واتە هەلبەستفان دقیت راستىيى بېژت و ئەوین د دلى خوە دارىژيت.

• هەلبەستفانین نوکە راستىيى دبېژن؟

بەلىيىن ھەين، لى مخابن ئەز ئىك ژ وانم كو گەلەك ھەفانان گۆتییە من دقیت تو بەيیە نافا تورین جفاكى و بەرھەمپن خوە بگەھینیە خەلكى، لى ب راستى ژ خوەرا نابنم، چونكى گۆتن و قەسەين گەلەك نەھەژى و كرىت تيدا دەينە گۆتن و ھىچ رىزى نادەنە كەد و ماندیوونا نقيسەر و مروقین خودان بەھرە.

ئەگەر ئەز نەوړم

راستىيى بېژم بلا

ئەز نە ناخقم و

نەقېسم

• تو قۇناغا نوکە یا نقيسینا هەلبەستى ل دەفەرا بەھدینان چەوا دىنى؟

ئەگەر ئەز نەوړم راستىيى بېژم بلا ئەز نە ناخقم و نەنقيسم.



**هه لبه ستخان**

**نه وه هه لبه ستين**

**خوه ژي ب**

**هه لسه نځينيت**

**بهري بهيتته**

**به لافكرن**

نه گهر هه لبه ستخان ل ناسته كئ  
 بشدا بوو، گرنه هه لبه ستين  
 دوو خدا ل ناسته كئ باشر بنقيسيت  
 نه ك بهر هه پاشفه بهيت، ل قيرئ  
 نه و پيدقئ ب هه لسه نگاندا  
 خوه يه بهري بكه قيته بهر ده ستئ  
 خوانده خان و فه كوله ر و ره خه گران،

ب بوچوونا من نه فه يا باشه كو بهر ده وام هه ولا باشر  
 بهيتته دان.

• ديتنا ته بهرام بهر هه لبه ستا نو يخاز و نه و گرو پين

پيشتر په يدا بووين چه و ابوو؟

نه ز نا هه لسه نځينم، لئ دئ تشته كئ بيژم كو  
 نه و ژي هه ر دئ بيته هه لسه نگاندا، نه گهر روزه كئ  
 من وه كي وان نقيسي كه واته ب دلپمنه، لئ نه ز وه سا  
 نانقيسم.

• چند ستران بيژان په يقين ته كرينه ستران؟

ته حسين ته ها، نه رده وان، گولبه ها، حه سهن  
 شهريف. هژمارا كوردان مه ب بهراورد ل گه ل تورك و  
 عه ربه و فارسان د كيمن، بو نمونه نه گهر (ئيبراهيم  
 تاتلس) يان (كازم ساھري) ب كوردئ ستران گوتبان، ما

• نه بوونا خوانده قانئ هه لبه ستئ بو وي يه كئ  
 فه دگه ريني كو راستئ ناهيتته گوتن؟  
 نه ز وي ب ئيك ژ نه گه ران دزانم.

• گه لك هه لبه ستخان ديژن گرنه نينه  
 هه لبه ستخان حه ز ژي كهر يان خنده خان هه بيت، گرنه  
 نه وه هه لبه ستئ بو راز بوونا خوه دنقيسيم؟

نه ز ل گه ل وي بوچوونئ نينم، چونكي مافئ  
 خوانده قانيه، هاي ژ ته بيت كو تشته كئ نافا دلئ وي  
 دكه يه هه لبه ست، نه ز چ دنقيسيم دقيت خنده خان ژي  
 خوه دا تيدا بينيت.

• وه كو هه لبه ستخان گرنه ب بهر هه مين ته هاتيه  
 دان؟

ب راستئ گه لك، نه ز سوپاسيا كوفارا پوييتيكا و  
 ستافئ كوفارئ دكه م كاك (سوهه يب ميكائيل) كو د  
 ژماره ٤ يا كوفاريدا فه كولينه ك ل سه ر ديوانا من (نه فين  
 و ستران) يئ نه نجامدئ من خواند، تشته كئ گه لك  
 جان يئ نقيسي، ب راستئ نه ز ده ستخوشيبئ لئ دكه م،  
 گه لك باشه هه لبه ست بهينه هه لسه نگاندا نه ك  
 خودانئ هه لبه ستئ، هه لبه ستخان نه وه هه لبه ستين خوه  
 ژي ب هه لسه نځينيت بهري بهيتته به لافكرن، چونكي

ته حسين ته‌های كریه، لئ چه‌وا هه‌لبه‌ستین ته  
گه‌هشتن ئه‌رده‌وان و گولبه‌هارئ؟

جاره‌كئ ل به‌غدایئ ل سه‌نته‌ره‌كی چالاكییه‌ك هه‌بوو،  
ئه‌رده‌وان زاخوویی و ته‌حسین ته‌ها ژئ ل وئیرئ بوون،  
ئه‌ز و هه‌قالئین خوه ژئ چوو‌بووین، ل وئیرئ ئه‌رده‌وان  
حه‌ز ژ هه‌لبه‌سته‌كا من كر و خواست بكه‌ته ستران. هه‌ر  
ب ریکه‌ك ته‌حسین ته‌های هه‌لبه‌ستین من یئین گه‌هشتینه  
گولبه‌هارئ ژئ، حه‌سه‌ن شه‌ریف هه‌لبه‌سته‌كا من  
دیتبوو و نه‌دزانی هه‌لبه‌ستا منه، ئه‌وی ژئ كربوو ستران  
و نه‌زانیبوو هه‌لبه‌ستا كییه، براهه‌كئ من ژئ یئ ل  
سوئدئ، ئه‌و ستران های ژئ ببوو گازنده ژئ‌كربووون و  
گۆتبوویئ ته‌هه‌لبه‌سته‌كا براهئ من (فه‌یسه‌ل مسته‌فا)  
ی كریه ستران و ته‌ئامازه‌ب نافئ وی نه‌كریه، ب پاستی  
كاك حه‌سه‌ن ژئ لیووورین خواستبوو و گۆتبوو من ئه‌و  
هه‌لبه‌ست ل جهه‌كی دیتبوو و من گه‌له‌ك حه‌ز ژئ‌كربوو  
و چ نافئ ژئ ل سه‌ر نه‌بوون، لئ پاشی ئامازه‌ب نافئ  
من كر و تابه‌ت هاته‌ده‌ف من ل مالا من  
ل هه‌ولیرئ.



دا وه‌كی نوكه‌بن؟، نه‌خیر، چونكی گه‌لئ وی دا كئیمین،  
ژبه‌ر هندئ د بیافئ نفیسین و خواندنئ‌دا ژئ سته‌مه‌ك  
ل مه‌هاتییه‌كرن كو كه‌س پئ تۆمه‌تبار نینه، ئه‌و ژئ  
ئهم د كئیمین، له‌وا ئه‌ز فئ دبیژم ئه‌گه‌ر د نافئ پینچ  
میلیۆن كورداندا ۵۰۰ كه‌سان هه‌لبه‌ستین من خواند یان  
سترانه‌كا ته‌حسین ته‌های كو ژ په‌یفئین منن ب دلئ وی  
بوو، بۆ من شانازییه، ئه‌ز به‌حسی وان دكه‌م یئین حه‌زا  
هه‌لبه‌ستئ هه‌ین.

• بۆچی تو و ته‌حسین ته‌ها گه‌له‌ك نیزیکی ئیک  
بوون؟

بۆچی من باوه‌ری ب ته‌حسین ته‌ها هه‌بوو و  
ئه‌وی باوه‌ری ب من هه‌بوو، چونكی من دزانی ئه‌و  
به‌عسی نینه و ئه‌وی ژئ دزانی ئه‌ز نه‌به‌عسیمه، ئه‌فه  
بوو وه‌كربوو ئهم هه‌ر پئكفه‌ بین و ل ده‌ف ئیکدوو  
ب ئاخفین، دئ دیده‌فانییه‌كئ ل سه‌ر ته‌حسین ته‌های  
ده‌م، مه‌ (ئهمین عام)ه‌ك هه‌بوو خه‌لكئ ده‌وئكئ بوو  
(نافئ وی نابیژم)، حكومه‌تا به‌عسی ل به‌غدایئ براهه‌ك  
دا كو دقئت هه‌ر سترانییژه‌ك سترانه‌كئ یان سرووده‌كئ  
ب سه‌دامی بیژیت، ته‌حسین ته‌های ئه‌و ستران  
نه‌گۆت، ئه‌و هاته‌بیزاركرن و ژ ئیزگه‌هئ ده‌نگی  
كوردی ل به‌غدایئ دوورئ‌خستن، هه‌قالئ مه‌ یئ  
(ئهمین عام)، نافئ ته‌حسین ته‌های كره‌د ناف  
لیسته‌كا خه‌لاتكرن و پاداشترنئ، وی ده‌می ترۆمبیله‌كا  
به‌رازبلی یا نوو یا سفر کیلۆمه‌تر دانه‌هه‌ر ئیک ژ  
وان سترانییژان، ته‌حسین ته‌های به‌هانه‌ك گرت كو نه  
ل ده‌وئكئ و نه‌ل هه‌ولیرئ كه‌سئ وه‌سا نینه‌بۆ وی  
هه‌لبه‌سته‌كئ ب كوردی بنفیسیت ل دۆر به‌عسی و  
سه‌دامی بیت، گۆتنه‌ته‌حسین ته‌های هه‌ره‌به‌غدایئ  
ترۆمبیلآ خوه‌وه‌رگه‌، ئه‌و چوو به‌غدایئ لئ نه‌وه‌رگرت،  
به‌لكو مروّفه‌كئ خوه‌یئ ئامیدئ ل جهئ  
خوه‌هنارت، ته‌حسین ته‌ها سیاری  
ئه‌وی ترۆمبیلئ نه‌بوو و گۆت: دئ چه‌وا  
سیاری ترۆمبیلآ به‌عسیا بم  
• ته‌گه‌له‌ك جارن به‌حسی



خواندنئى وه رگيرانه سهر زمانئى كوردى، ل سهرهنديئى سازيبين حكومهتئى هاتنه ويرانكرن و ناميرين چاپكرنئى نه مان، مهترسى هه بوون خواندن بهيتته پاشخستن چونكى چاپخانه نه بوو دا پهرتوكين خواندنئى چاپ بكهت، ئەم رابووین مه چهند دانه يهك ب دهستی نقیسی و ریکهك دانا كو ههر دانه يهك بگههیتته پاريزگهه كئ و پاشى ل ویرئى ژى كۆپى بكهن بۆ قوتابخانا و مامۆستايان و ل دووماهيئى ژى قوتابى بۆخۆ كۆپى بكهن، ب فى رهنگى ئەم شيان وئى سالى ب پهرتوكين كوردى قوتابخانئى ب ريفه بهين، جارا دووى شهرئى براكوژيبى بوو، ئەز ل ريفه بهرييا گشتيا پهروردها ههوليرئى بووم، ريفه بهريئى پهرورديئى ل ههوليرئى ئيكهتئى بوو، ريفه بهريئى پهرورده، ل مهسيفى ژى پارتى بوو، واته بوونه دوو پهرورده، ههيشا ئادارى بوو و دقيا با مه پرسيار دانابان، ريفه بهريئى گشتى يئى ههوليرئى گوٲ ئەم دئى پرسيارين گشتى دانين و مه چ پهيوهندي ب پهروردها مهسيفيٲه نينه، ئەم د ناقبهرا ههردوو پهروردهياندا هاتين و چووین و ئەم شيان ليكتيٲگه هشتنه كئى د ناقبهرا ههردوو ياندا دروست بكهين كو لژنه يهك ژ ههردوو لايان بهيتته دانان بۆ دانانا

• ل دووماهيئى ئەم فى پرسيارئى بكهين، ههلبهستئى

چ دا ته؟

من سروشته كئى ههئى، يان تشته كئى ناكه م يان ئەگه ر من كر دئى ژ دل كه م، لهوا ژى هه ر تشته كئى ئەز بكه م، ئەز هه مى هيز و شيانين خوه بۆ د مهزيخم دا تيدا سهركهٲم و نهجه جهئى گازندي، ژبه رهنديئى ژى بۆ ده مئى ١٨ سالان ب درستی ئەز ژ ههلبهستئى و رهخنا ئەدهبى دووركهٲتم، چونكى ئەز بوومه ئەندامئى لژنا ئەزموونين گشتى ل پهروردهيا پاريزگهها ههوليرئى، كاره كئى مهزن ل سهر ملئ من بوو كو پيدڤى ناكهت ل فيرئى هوركاربيان بيژم، ئەز دوى ئەركيدا گهلهك يئى رژد بووم لهوا ئەز گهلهك ژ ههلبهستئى دووركهٲتم، دئى ل فيرئى دوو ههلوپستين خوه بۆ ديروكئى بيژم. دوو جارن، ئەگه ر ئەز نه بام دا دوو ساليئى خواندنا قوتابيبين كوردستانئى ب ههروه چيٲت، جاره كئى پشتى سه رهلدانئى و ئەز و هندهك هه قالين من ئەم رابووین مه هه مى پهرتوكين

بۆ ده مئى ١٨

سالان ب درستی

ئەز ژ ههلبهستئى

و رهخنا ئەدهبى

دووركهٲتم

ئو گۆتە من:

دقیت تو بهیتی

پاشای تو دقتی

\*\*

هزار هزار هزر و سودا

خۆ ل سەر سەر و مەژینی من دا

ئەز نزانم ئەز بۆ چمە

کا تو چ دبیی؟!

ترسی وە خۆ ل دلّی من دا

نەبیژە: ئەز نەشیم بهیتم

دقیت تو بشیی

\*\*

من ژى هەر گۆت و گۆتەفە:

ئەفە چیه هاتی ئەف شەفە؟

هزرا خۆ د ژینا خۆدا کر

هندى من ئینا و هندى بر

یا من دیتی و یا ئەدبینم

هندى درېسم و فەدهینم

من چاقت خۆب خاندنیفە

کۆرە کرن هندى بخوینم

من سالیّت خۆب چاندنیفە

ژدەست خۆ دان هندى بچینم

ئەز بى هیز و بى شیان بووم

هندى ل سەر کارى خۆ مېنم

نە خواندنى، نە چاندنى

پرسیاران، ئەگەر وەسا نەبا دا وی سالی ژى خواندنا مه  
ل هەریما کوردستانى ب بەر ئاقتیدا چیت، ژبەرهندي  
ئەز دپرسم چەوا دشیم د ئەوی بارودۆخیدا ل دووڤ  
هەلبەستى بچم؟ نەکو ب راستى نە ب تنى هەلبەست،  
من کۆمەکا چیرۆکین باش یین هەین لى مژوولبوونا ب  
سیکتەرى پەرورەدیقه و دوورکەفتنا من ژ نقیسینى و  
بیافى ئەدەبیاتى وەکر کو د کۆر و کۆمبوونین ئەدەبى  
یى بەرەف نەبم و گەلەك بەرەمپن من ژى د  
وەختى خوەدا نەگەهنە خواندەفانان.

• تە باس ل چیرۆکان کر، لى چ جاران نافتى تە وەکو

چیرۆکنقیس نەهاتییه؟ تە بەلافنە کریه؟

بەلى هندهك بەلافبووینه، من نافیین وان کرینه  
چیقانوک، یان ژى مروڤ دشیت بیژت (مینى چیرۆک)  
چونكى ب راستى گەلەك د کورتن، بۆ نموونه:

چاقتن من رك مانە پیتفە، ئەلااھ ئەفە چیه ئەف  
لەشە، ئەف رانیّت پەر، سۆر و سپى، ئەف سینگە،  
ئۆفففە، وەختە پەلى خوە ب درینیت و ب دەرکەفت،  
هەما گرین ژ دلّی من هات، دەفتى من زووها بوو و  
من دەستى خوە دانا سەر میزى و من دەستى خوە  
دا گلاسى ئافى و من فرەکا کویر فەخار و من گۆت:  
شەرت بیت دەمى من مەعاشى سەرى هەیفى وەرگرت  
ئەز مریشکەکا ساخ بخۆم.

• سوپاس بۆتە.

سوپاس بۆ هەوہ ژى هوون ژ دەھۆكى هاتینە  
هەولپىرى، هوون ماندى دبن و خزمەتا هەلبەستفان و  
نقیسەران دکەن.

هـ

شف.. شفیدى

رەشەك هاتن..

گەلەك هاتن..

نە ژى ئەو دەم بوراندنى

شەف رەقاند و رۆژ ھەلينا

نەژى ھىقىەك بۆ من ئينا

\*\*

ئەزى رەبەن كو دلسۆزم

خۆ مەزن ناکەم، بى پۆزم

دەستپاك و خودان وژدانم

سەختە و گەندەلىي نزانم

ھەرى ل ئاف كول و برينا

ھەرى ل بەر دەف و نفرينا

\*\*

دياره پاشاي ئەفا زانى

دەستكورتم، بويەمە كۆلانى!

لەوا يا قىاي من بىينيت..

كارنامەيا من بخوينيت..

\*\*

دى بۆ من تۆلپت قى فەكەت

وہسا دلەدلى من دەت

دى نەخۆشيا ژ بيرا من بەت

\*\*

برىسيى خۆ ل سەرى من دا

خەونا خۆشپى ل دەرى من دا

لیدە عەلۆ..

سبە شىفا مە گلوولە

سەرى م ژ خۆشيا دەھۆلە

دى مەزن بم

دى بلند بم

دى قەلەو بم.. دى مە فيل

سبە دى مە ((بندىوار))

ھەر دینارەكى موچى من

بیتە ھزار

دینارىن من ژى بن ((دۆلار))

ئیدی نايىژنە من ھەزار

دى لاتەكى خۆ دريژكەم

يات دلى خۆدا دەپريژ كەم

من باوەرنامە بۆچيە؟

ئیدی من ئيش ب وى نيە!

بلا ئەز ھەرى نەزان بم

بلا يى ھەستى گران بم

كەس نايىژت: ئەفە كيە؟

كەس نايىت: ئەفە چيە؟

دى پاخلا من يا گەرم بيت

باليفكا من يا نەرم بيت

يى دەقى خۆ ژى ل من فەكەت

دى رەشەبا وى ل گەل خۆ بەت

ئەز ب خيىر و تو ب سەلامەت

دى يىژن: قسەمەتە.. قسەمەت!!